UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani, Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis, Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non Problematicae Disquisitiones ... Volumen ...

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lugduni, 1663

2. De Venditione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-80681

Visual Library

taxam Principis impunè violat, ſciente ipſo, vel diſſimulante, illius taxa non obligat. Quia tunc cenſetur in ſuæ legis violationem conſentire. Secus dixerim, quando transgreſſores ob violationem taxæ puniuntur. Molina *tr.2.d.353.n.24.* Reginal. *l.25.n.283.* & 284. Salon. *de contr. qu.77. contr.16.* Filliuc. *tract.35. num.80.*

15 *Qui vendit rem notabiliter excedentem in bonitate alias, quæ communiter vendi ſolent, poteſt aliquid vltra taxam exigere.*

Vendens rem notabiliter excedentem in bonitate res alias, quæ communiter venundari ſolent, poteſt aliquid vltra taxam exigere. Quia hoc videtur conſonum æquitati. At ſi exceſſus modicus ſit, non licet aſcendere in pretio. Quia exceſſus ille pro nihilo reputatur. Si autem defectus in bonitate notabilis ſit, & pretium eius naturale attingat pretium lege taxatum, non tenetur venditor in pretio deſcendere. Si vero non attingat, deſcendere tenetur quantum proportionaliter minus valet. Quia taxa ſupponit, rem eſſe bonam, Molina *tract. ſecund. d.364* Nauarr. *ſumm. cap.23.n.88* Regin. *l.25. numero* 284.

16 *Clerici tenentur, ſeruare taxam Principis.*

Quanquam Clerici ſubiecti Principum laicorum legibus non ſint, quatenus ſunt ab ipſis, tenētur tamen ad illas, quatenus cum lege naturali, ac diuina coniunguntur: Vnde idem pretium, ab illis ſeruandum eſt, quod à laicis aſſeruatur ob Principis taxam. Sà *v. Venditio, nu.* 10. Mol. *d.364.n.4.* Reginal. *l.25.n.* 286. Diana *p.1.tr.2.reſ.72.* Idem de externis dico.

17 *Quandonā ſit licitum, vilius emere pecunia anticipata, & quando non*

Licitum eſt, emere rem vilius, anticipata ſolutione intra iuſti pretij latitudinem vſque ad infimum, & vendere rem carius credita pecunia, modo iuſtum pretium non excedat rigoroſum, nec ſit pretium lege taxatum. At vſurarium eſt, & iniuſtum, ſi ex eo tantùm, quod anticipetur pretium, ematur res pretio iuſto infimo minus, vel ex eo quod differatur ſolutio vendatur plus iuſto pretio rigoroſo. Quia eſt vſura palliata, cum pro mutuo virtuali aliquid accipitur. Per accidens tamen liceret interdum minoris emere ratione anticipatæ ſolutionis, verb. grat. ſi exinde emptor patiatur damnum, vel lucri iacturam, vel ſi eſſet periculum fraudis in venditore, quod vel merces non traderet, vel non ſinceras, vel non ſtato tempore. Quia hæc omnia ſunt pretio ęſtimabilia. D. Thom. 2.2.*q.78. art. ſecund. ad* 7. Sotus *l.6 de iuſt. q.2. articul.3.* Filliuc. *tr.35.n.96.* & 97. Sà *v. Emptio, n.4.* Mol. *tr.2.d.388.* Diana *p.1.tr. de contr. reſol.* 21.22. & 23.

18 *Quid quādo ſolutio eſt difficilis*

Quando ſolutio eſt difficilis, & incerta, vt prudenter æſtimetur, dimidio minus, vel propè, poſſunt debita, vel Chirographa emi dimidio minus, vel propè, quamuis emptori ob fauorem Principis vel officialium non ſit ſolutio difficilis nec incerta. Quia horum debitorum pretium non pendet ex commodo vnius, vel paucorum, ſed ex publica æſtimatione qua venderentur, ſi publice ſub voce proponerentur præconis. Huiuſmodi autem debita emi non poſſunt minus à debitore, vel eius miniſtris, aut officialibus. Quia ipſi, vt ſic emant, ſolent eſſe cauſa malignę ſolutionis, qua in re interdum grauiter à receptoribus, & quæſtoribus Principis delinquitur. Nauar. *ſum. c.17.n.231.* Mol. *d.361.* Salas *de empt. dub.40.* Diana *p.1. tract.8. reſolut.50.*

19 *Emptoris quatuor obligationes.*

Emptoris obligationes quatuor adnoto. Prima eſt, vt pretium integrum præfinito tempore ſoluat, qui autem emit prædium, in quo ſcit latere theſaurum, iuſtum prętium ſoluit, ſi tantum det, quanti à neſcientibus ęſtimatur. Secunda, vt ſuppleat pretium, ſi dedit minus infimo iuſto. Tertia, vt venditorem admoneat de iuſto pretio, ſi fortè ob ignorantiam minoris vendat. Quarta, vt damno venditoris reſarciat ob moram, vel culpam in ſolutione pretij agenda. Fill. *tract.35 num.223.*

CAPVT II.

De Venditione.

20 *Venditionis definitio.*

VENDITIO eſt *Contractus, qui mutuo conſenſu perficitur, & vltro citroque emptorem, & venditorem obligat.* Nam obligatur venditor ad tradendam mercem pro pretio, & emptor ad tradendum pretium pro merce, *leg. prima, & ſecunda ff. de contract. empt.* Mol. *tract.2.d.337.* Filliuc. *tract.35. cap.1.q.2.5.* & 6. Caram *l.2. Theolog. Mor. d.16.*

21 *Quando in venditione apponitur pactum de retrouendendo, res plus minusque valet.*

In venditionibus aliquando ſolet apponi pactum de retrouendendo, & quidem ſi ſit in fauorem ſolius venditoris, res tunc minus valet, quam ſi res ſine tali pacto venderetur. Quia imponitur emptori grauamen, & onus pretio æſtimabile, quod debet diminutione pretij arbitrio prudentis compenſari. Aliquando hoc pactum apponitur in ſolius emptoris fauorem, vt res à venditore redimatur, ſi emptor voluerit, ſibi pretium reſtitui, & tunc res plus valet, quam alioqui valeret, quia venditor ſubit grauamen, quod eſt pretio æſtimabile, Fill. *tr.35. num.159.* Leſ. *l.2.c.21.n.114.* Reginal. *l.25.n.293.* Bonac. *de contr. d.3.q.2. pun.3.* Si autem pactum, apponatur in fauorem vtriuſque, ita vt liberum vtrique ſit, contractum reſcindere, ac diſſoluere, ſi voluerit, tunc res minus valet, quam ſi apponeretur in fauorem ſolius ementis, & plus valet, quam ſi in fauorem ſolius vendentis apponeretur. Conar. *3. var. c.9.n.3.* Leſſi. *nu.*120. Filliuc. *n.*160.

22 *Licitum eſt hoc pactū, quatuor conditionibus concurrentibus.*

Venditio cum pacto retrouendendi ſiue in fauorem ſolius venditoris, ſiue ſolius emptoris, ſiue in fauorem vtriuſque licita eſt, & labe vſuræ caret, modo quatuor confluant conditiones. Prima eſt, vt adſit intentio emendi, & vendendi. Quia ſi hæc intentio deſit, non eſt contractus venditionis, ſed mutui, & vſura committitur, aliquid ex mutuo accipiendo. Secunda, vt adſit iuſtum pretium, cenſetur autem iuſtum illud, quo res æſtimatur prudentis arbitrio, ſeruata conſuetudine, vel ſtatutis locorum, habita ratione grauaminis, quod imponitur alteri contrahenti. Tertia, vt fructus rei emptæ pertineat ad emptorem. Quia emptor per contractum emptionis dominium rei emptæ acquiſiuit, res autem domino fructificat, ſicut etiam ei debeat deperire, ſi forte depereat. Quod intelligo, modo fructus ad venditorem non pertineant, propter locationis contractum cum eo celebratum. Quarta, vt in contractu emptionis, & locationis aliqua læſio non adſit, Mol. *tr.2.d.337.*

Reginal.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Reginal *l.25.n.293*.Nauar.*ſum. c.*17.*nu.*248. Azor.*p.3.l.8.c.*12.*q.*1.

23 *An careat vſura contractus, quo venditor rem pecunia credita, pretio dat rigoroſo, & poſtea eam ſtatim redimit, numerata pecunia medio, vel infimo.*

Venditionis contractus, quo venditur res credita pecunia pretio rigoroſo, & poſtea eadem ſtatim, numerata pecunia, medio vel infimo pretio redimitur, per ſe loquendo labe vſuræ, aliqui excuſent in vtraque venditione res venditur iuſto pretio, quod licitum eſt ordinariè tamen huiuſmodi venditio labem vſuræ, & iniuſtitiæ præ ſe fert, quia primus venditor init pactum cum emptore, vt res ab eo vendita pretio ſummo, ſibi retrouendatur medio, vel infimo. Quia huiuſmodi contractus cum tali pacto celebratus merito præſumi poteſt vſurarius, eo quod in mutuum refluere videatur. Tolet.*libr.5 cap.*31.*numer.*3. Nauarr. *ſum.c.*23.*n.*91. Filliuc.*tr.*25.*n.* 189. Reginald. *l.*25 *n.*296.

24 *Sex cauſas enumero, ob quas licitum eſt, rem pluris vendere, quam per ſe illa alioquin valerent, aut venderetur.*

Sex cauſas enumero, ob quas licitum eſt pluris rem vendere, quam per ſe ipſa alioqui valeret, aut venderetur. Prima eſt multitudo emptorum, & copia pecuniæ. Quia ſicut copia mercium cauſa eſt ſufficiens, vt pretium imminuatur, ita multitudo emptorum, & pecuniæ copia cauſa eſt vt augeatur pretium. Secunda, affectus ad rem, quæ venditur, vt ſi venditor ægrè ſe priuet rei commodo, aut oblectatione. Quia eſt priuatio huiuſmodi pretio æſtimabilis. Vnde gemma vel ſtatua, quam quis caram habet, carius poteſt vendi, quam alioqui venderetur. Reginald. *l.* 25. *numero* 280. Sà *verb. Venditio, numero ſecundo* Medin. *de reſt. quæſtione* 21. Tertia, lucrum ceſſans venditoris, qui in emptoris gratiam rem vendit, quam conſtituerat vſque ad tempus, quo plus valuiſſet, aſſeruare. Aliquid tamen detrahendum ratione cuſtodiæ, & periculi, quod ſubiiſſet venditor, rem ad illud vſque tempus aſſeruando. Filliuc.*tractat.*35.*numero* 98. Bonac.*de contr.d.* 3.*quæſtione ſecund.punct.*4. *numero* 16. Quarta eſt damnum emergens, quod venditor patitur, pecunia credita. Quia ſicut in mutuo licitum eſt, aliquid ſuprà ſortem accipere, ita multo magis in venditione. Vnde merces communiter credito licite pluris venduntur, quam alioqui numerata pecunia venundarentur, quia in eo venditionis genere illud fit iuſtum pretium ex communi vſu ementium, ac vendentium. Azor. *p.3.l.8.c.*8. Couar. 2 *var.c.3.n.*6. Sà *v. Venditio, n.*7. Filliuc.*tr.*35.*n.*113. Sylu. 2.2.*q.*77. *art.* 1. *q.*4. Quinta, periculum amittendi totum, vel partem pretij, vel periculum recuperandi pretium cum moleſtijs, & expenſis. Quia id periculum eſt pretio æſtimabile. Nauarr. *de reſtit. l.3.c.2.n.*98. Mol.*tr.*2.*d.*351.356. Reginald.*l.* 25.*n.*307. Diana *p.1.tr.de contr. reſ.* 57. Sexta demum eſt, modus vendendi, aliquando enim res carius venditur vno modo, quam alio, v.g. ſi merx minutatim vendatur, carius venditur, quam ſi in magna venundaretur quantitate, vel ſi merx vltro offeratur, vilius venditur, vel ſi quid ſub haſta vendatur, aliquando carius venditur vilius aliquando. Proinde in ijs, quæ ſub haſta venduntur, ſiue præconis voce, pretium iuſtum eſt, quod non excedit ſuprà dimidium, nec deficit infrà dimidium illius iuſti pretij, quod res illæ valerent, ſi alio modo venderentur. Scio, quoſdam docere, iuſtum in ſubhaſtatione id eſſe, quod vltimo offertur, ſine fraude: fraus autem aderit, ſi venditor vitium rei venditæ ſciens taceat, vel occultet, vel ſi aliquos ſupponat, qui pretium augeant, vt res pluris, quam valeat, vendatur, aut ſi alios ſubtrahat ab augendo, vt res minoris ematur ab amicis, vel conſanguineis, vel ſi captato tempore, quo adſunt pauci emptores, rem haſtæ ſubijciat. Emptor quoque fraudi vti poteſt, v.g. ſi impediat, ne alius augeat, vt ipſe vilius emat, aut ſi ob inuidiam augeat, vt alius carius rem acquirat: Gordon. Theolog. Mor.*tom.1.l* 4.*qu.*5. *c.* 8. Diana *citat. reſolut.*55.& 78. Filliuc.*numer.* 58.& 70. Reginald.*numero* 319.

25 *Merces vltronea minoris, quam valent, poſſunt emi.*

Qui rem minoris, quam valet, emunt à venditore, qui neceſſitate compulſus ad vendendum compellitur, excuſari poſſunt ſi ipſe offerat emptori rem diuendendã. Quia neceſſitas hæc efficit mercem vltroneam, quæ pro tertia parte, vel pro medietate aſſolet vileſcere. Sà *verb. Venditio, numero* 4 Vaſq.*de reſt.c.5.§.1.dub.*10. *n.*61.

26 *Quando illicitum, quando licitum ſit, res carius vendere exteris, quam indigenis?*

Haud eſt licitum, rem carius vendere extraneis, & peregrinis, quam indigenis, ſi excedantur iuſti pretij limites. Quia nunquam licet iuſtum pretium excedere. Si tamen ad aliquem locum accedant multi exteri præſertim diuites, & mercium auidi, tunc cum multiplicati emptoribus ſubito rerum pretia accreſcant, non erit illicitum, carius illis vendere, quam incolis. Quia merces illæ comparatione multorum emptorũ, qui ſuperuenere diuites, & ad emendum auidi, plus valent, quam comparatione indigenarum, qui inibi commorantur, Leſ.*l.2.c.*21.*n.*30. Mol.*tr.*2.*d.* 346.

27 *Non licet rem carius vendere eo quod ſit valde vtilis emptori.*

Non potes rem carius vendere eo quod ſit valde vtilis emptori. Quia hęc vtilitas eſt emptoris accidentalis venditori ſuffragari non debet, vt iuſtum pretium lædat. Nauarr. *ſum.cap.* 23.*numero* 85. Reginald.*l.*25.*n.*275. Filliuc.*tr.* 35.*n.*77.

28 *Communis emptorũ indigentia cauſa ſufficiens eſt, augendi pretij, non particularis alicuius*

Communis emptorum indigentia mercium cauſa eſt ſufficiens ad pretium augendum, vt accidit quando adeſt emptorum multitudo. At indigentia particularis alicuius emptoris cauſa ſufficiens non eſt, alioquin poſſes carius vendere pauperi, quam diuiti. Regin.*l.*25.*n.*273. Nauar.*de reſt.l.3.c.2.n.*20.

29 *Quando ſufficiens ſit augendi pretij cauſa extraordinaria expenſa pericula, ac labores venditoris quãdo non?*

Expenſæ extraordinariæ, labores, pericula, & infortunia, quæ mercatores ſubeunt, non ſunt cauſa ſufficiens ad augendum pretium taxatum in ſuarum mercium venditione. Quia mercatura ſicut eſt expoſita lucro, ita etiam damno. Si verò merces non habeant pretium ſtatutum, tunc cum pretium primò ſit imponendũ, poteſt venditor habere rationem expenſarum extraordinariarum in eo taxando, Leſ.*l.2.c.*21. *n.*29. Regin.*l.*25.*n.*276. Nauar.*de reſt. l.3.c.*2. *n.*25. Val.2.2.*d.5.q.*10.*p.*2.

30 *Mendacia, quibus mercatores vtuntur, ad pretium augendum quale peccatum.*

Mercator, qui mendacijs affirmat, rem ſibi tanti ſtare, vel tanto pretio alijs vendidiſſe, vt pertrahat emptorem ad rigoroſum pretium, regulariter peccat venialiter mendacij piaculo ſolum. Quia hæc ſunt communia ſtratagemata vendentium, quæ emptores communiter norunt. Caſu autem, quod illa ignorarent, venditor grauiter delinqueret, & ad reſtitutionem teneretur, poſita materię grauitate vltra iuſtum pretium. Quia emptoribus per deceptionem cauſa grauis damni cenſentur, Molina *tractat.* 2.*d.*347.*numero* 3. Bonac.*de contr. d.*2.*quæſtio.* 2.*punct.*4.*numero* 31. Rebel *l.9.quæſt.7.num.*8. Marchant.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Matchant. *in reſolut. Paſtor. cap. ſecund. quæſtione* 13.

31 *Cum tacetur vitium rei, quo cognito non emiſſes, vēditio eſt nulla cum obligatione reſtituendi damna.*

Quoties tacet venditor vitium mercis notabile, quo cognito, emptor non emiſſet, contractus eſt nullus, adeſtque reſtituendi obligatio damna, & in externo foro datur actio, quæ redhibitoria dicitur ad rehabendum pretium, & rem acceptam reddendam. Nomine autem vitij intelligitur quicumque defectus, qui poteſt pretium imminuere, vel mutare ementis voluntatem *libro primo Codic. de ædilitiis action.* Molina *tractat. ſecundo. diſputatione* 353. Reginald. *l.* 25. *numero* 337. Verùm vitium hoc poteſt contingere vel in ſubſtantia, vt cum vino aqua miſcetur, vel in quantitate, quando debitum pondus, numerus, ac menſura non aſſeruatur, vel in qualitate, vt ſi equus vel ſeruus ægrotus pro ſano vendatur.

32 *Quid ſi vitium quod reticetur, non ſit notabile, nec rem minus vtilem reddat ad vſū.*

Si verò vitium, quod reticetur; non ſit notabile, nec reddit rem notabiliter minus vtilem ad vſum, etiamſi venditor præſumat, fore, vt emptor non emeret, aut non tanto pretio, ſi vitium dignoſceret, contractus non eſt inualidus, nec iniuſtus. Quia emptor non cenſetur rationabiliter inuitus, cum vitium ei valde noxiū non ſileatur. Tamen tantum de pretio detrahendum eſt, quanto minus valet res cum eo vitio. Monendusque de tali vitio emptor poſt contractum, ſi alijs eſt venditurus. Nauar. *ſum. capite* 23. *numero* 89. Sa *verb. Venditio, nu.* 22. Mol. *tract. ſecund. d.* 353. *n.* 20. Reginald. *l.* 25. *numero* 337.

33 *Non tenetur venditor manifeſtare vitiū patens, niſi agnoſcat in emptore inuincibilē inaduertētiā.*

Per ſe loquendo, non tenetur venditor manifeſtare emptori vitium patens. Quia non magis ſpectat ad venditorem hoc vitium manifeſtare, quam ad emptorem illud inſpicere. Attamen ſi venditor animaduertat, vitium ab emptore non cognoſci ex inaduertentia inuincibili, tunc contractus erit inualidus, ac ſi defectus eſſet occultus, licet in hoc caſu non detur emptori actio in externo foro aduerſus venditorem, niſi emptor læſus ſit vltra iuſti pretij dimidium, *l. ſecund. Codic. de reſcind. vendit.* D. Thom. 2. 2. *quæſtione* 77. *a ticulo* 3. Nauar. *ſumm. cap.* 23. *numero* 89. Filliuc. *tractat.* 25. *numero* 120. Reginald *l.* 25. *numero* 336. Azor. *p.* 3. *l.* 8. *c.* 23.

34 *Interrogatus de rei occultis vitiis, tenetur manifeſtare.*

Interrogatus venditor de occultis rei vitijs, tenetur illa manifeſtare, quamuis non ſint notabilia in ſe, vel in ordine ad vſum, ad quem emitur, imo contractus in hoc caſu eſſet inualidus in vtroque foro, ſi emptor cognito vitio, non emiſſet vnde venditor ad reſtitutionem teneretur damnorum, quæ paſſus eſt emptor, Leſſius *libro ſecundo capite* 21. *numero* 86. Filliuc. *tractat.* 35. *numer.* 135. Azor. *part.* 3. *l.* 8. *capite.* 23.

35 *Contractus celebratus à venditore rei vitium ignorante, validus eſt.*

Contractus autem celebratus à venditore vitium rei ignorante, validus eſt. Quia non videtur adeſſe dolus. Cognito autem vitio, non poteſt tantum accipere, quantum accepiſſet, ſi res eo vitio non laboraret, vnde vel reſcindere tenetur, contractum, vel inæqualitatem reſarcire. Nauar. *ſumm cap.* 23. *numero* 89. Reginald. *l.* 25. *numero* 337. Filliuc. *tractat.* 35. *numer.* 117.

36 *Si vinum deterius non efficiatur dum aqua diluitur, venditor non tenetur ad reſtitutionē*

Si venditor aqua diluat vinum, non tenetur ad reſtitutionem, ſi non eſt effectum deterius. Quia nullum damnum infert emptori, non enim tenetur ei tradere rem maioris perfectionis, quam ab alijs vendantur. Arcendi tamen ſunt venditores ab huiuſmodi mixtionibus, ad quas lucri fames inducit. Leſſius *libro ſecund. capite* 21. *numero* 83. Filliuc. *tract.* 35. *numero* 132. Reginald. *l.* 25. *numero* 340. Sà *verb. Venditio, num.* 9.

37 *Reſtituens rem emptā venditori ob occultum vitium, debet reſtituere ſimul fructus rei medio tempore collectos.*

Qui rem emptam reſtituit venditori ob notabile vitium occultum, debet reſtituere ſimul fructus rei emptæ medio tempore collectos, deductis expenſis, & æſtimatione induſtriæ. Quia cum contractus fuerit inualidus, & ideo rei dominium apud venditorem manſerit ideo fructus venditor tanquam vero domino reſtituendi ſunt. Venditor tamen qui vitium non patefecit à ſe cognitum, tenetur ad reſtituendū pretium, & ad alia damna emptori ſecuta ob venditionis inualiditatem, cum eorum iniuſta cauſa extiterit. Mol. *tract. ſecund. diſputat* 353. *numero* 20. Reginald. *tractat.* 25. *numero* 337. Bonac. *de contr. d.* 3. *quæſtione ſecund. puncto* 6. *numero* 18.

38 *Ad quem pertineant fructus medij temporis, contractu diſſolutio.*

Verùm contractus quinque poteſt modis diſſolui. Primò, per nouum pactum, hoc caſu omnes fructus, quos res protulit eo tempore, quo perſeueratum eſt in contractu ad primum pertinet emptorem, Filliuc *tract.* 35. *numero* 164. Secundò, ex vi pacti retrouenditionis in prima venditione appoſiti, tunc ſi eodem pretio res debeat redimi, quo vendita fuit, omnes fructus, qui à tempore venditionis vſque ad tempus redemptionis producti ſunt iuxta valorem, quem tunc habent, ad emptorem pertinent *leg. ſecunda Codic. de pact. inter emptor.* Tertio, ex pacto legis commiſſoriæ, ideſt quando alicui res eſt vendita ea lege, vt niſi intra certum tempus pretium ſoluatur, res ſit inepta, & contractus irritus, tunc ſi pactum conceptum fuit verbis directis, fructus pertinēt ad vēditorē, ſi vero cōceptum fuit verbis obliquis, & indirectis tunc fructus medij tēporis ſūt emptoris *l.* 2. 3. *&* 4. *ff. de leg comm.* Quarto, reſoluitur contractus ex pacto addictionis in diem, ideſt, quando res alicui eſt vendita ea lege, vt ſi intra certum tempus alius meliorem conditionem obtulerit, res ſit inempta, in hoc caſu idem dixerim, ac in tertio, *l.* 1. *ff. de in diem addict.* Quinto, ſi venditio ſit conditionalis, & conditio non fuerit impleta, tunc cum venditio ſit irrita, fructus omnes ante impletam conditionem percepti pertinent ad venditorem, ſi vero conditio impleatur ad emptorem ſpectant. Mol. *tractat. ſecund. d.* 379. Gomez *tom. prim. cap. ſecund. nu.* 30. Fill. *tr.* 35. *n.* 171.

39 *Quando res perit poſt venditionem perit emptori: ſex caſus excipio, in quibus res venditori perit.*

Quando res perit, vel deterior fit poſt venditionem, perit emptori. Quia per traditionem translatum eſt dominium in emptorem, res autem domino perit. Excipio ſex caſus, in quibus periculum ad venditorem pertinet. Primus eſt, ſi res culpa venditoris perit aut deterior fit, v. g. quia non adhibuit debitam diligentiam in illa cuſtodienda, dum non tradidit. Quia eſt vēditor tunc tanquam rei cuſtos, ac procurator, & ideo tenetur de dolo, & culpa lata, & leui, non tamen de leuiſſima; *L. Quod ſæpe, §. ſi res ff. de contrah empt.* Secundus, quando venditor in mora fuit rei venditæ tradendæ, *L. Illud, ff. de peric. & comm. rei venditæ.* Tertius, quando in contractu venditionis conuentum eſt expreſſe inter partes, vt periculum ad venditorem pertineat, *L. ſi in venditione, ff. de peric. & commod.*

rei

rei vendita. Quartus, quando res vendita, antequã tradatur accipiatur à Rege ob aliquã neceſſitatẽ *L. ſi fund. ff. locati conduct.* Quintus, quãdo venditor aliquid affirmauit de bonitate rei, quo emptor ſibi perſuaſit plus duraturam propter bonitatem in peius mutetur: tunc enim venditori peribit. *l. ſi vina. ff. de peric. & comm. rei vendita* Sextus, quando venditio de conſenſu partium facta fuerit ſcriptura publica, & antequam nota ſcripturæ conſummata fuerit, licet ſit iam incepta, res pereat, aut deterior fiat; venditori poterit. lege Leſſium *l. 2. c. 21. n. 97.* Reginaldus *l. 25. n. 351.* Syluı. 2. 2. q. 77. *articul. 4. quæſt. 4.*

40 *Quid Monopolium? Quatuor modis contingit.*

Monopolium dicitur, *cum vnus, vel pauci efficiunt, vt ipſi ſoli aliquod genus mercium vendant eo pretio, quo ipſis libuerit.* Fit quatuor modis. Primus eſt, quando venditores conſpirant inter ſe de pretio: tunc modo id non ſit ſupra legitimum vel ſupra vulgare ſummum non peccant contra iuſtitiam, quamuis benè contra charitatem, ſecus ſi pretium ſit ſupra legitimum, tunc enim ad reſtitutionem illius auctuarij tenentur. Molina *tractatu ſecundo d. d. 345. numer. quart.* Salas *de empti. dub.* 38. Secundus, quando Princeps alicui concedit priuilegium, vt ſolus certum genus mercium vendere valeat: hoc monopolium eſt licitum modo iuſtum pretium mercibus à Principe ſit taxatum. Quia fieri poteſt, vt hoc Reipublicæ expediat, & nulli iniuria irrogetur. Sa *v. venditio numero quinto.* Filliuc *tract. 35. numer.* 213. Reginaldus *tract. 25. numer. 327.* Tertius, quando vnus, vel duo vel tres emunt omnes merces, ipſique ſoli eas vendunt eo quo eis libet pretio, ideóque notabilem caritatem inducunt peccant mortaliter contra iuſtitiam, & ad reſtitutionem tenentur, quia ſunt cauſa iniuſta damni Reipublicæ. Medin. *Codice de reſtit. quæſtio.* 36. Nauar *de reſtitut. lib. 3. capite ſecund. numer.* 80. Azor. *part. 3. lib* 8. *capite* 28. Quartus, ſi quis vi, aut fraude impediat, ne maior copia mercium aliunde apportetur, vt maneat caritas in Republica: eſt peccatum contra iuſtitiam cum reſtituendi obligatione. Leſſius. *lib. ſecund. capite* 21. *numer.* 153. Filliuc. *tract. 35. numer.* 215. Nauarra *de reſt. lib. 3. cap. 2. num.* 79.

41 *Ex venditione, oritur obligatio ad euictionem rei.*

Porrò ex venditionis contractu præcipuè oritur obligatio ad rei euictionem. Euictio verò nihil aliud eſt quam ablatio rei emptione, vel alio contractu habitæ interpoſito Iudicis decreto. Verùm quando dicitur, venditorem de euictione teneri eſt, venditorem teneri ad procurandum, quantum in ſe eſt, vt emptor legitimè habeat rem per contractum traditam, & ad ſeruandum illum indemnem, ſi ab aliquo tanquam ſua euincatur in Iudicio. Hinc emptor habet actionem contra venditorem, ad recuperandum pretium cum omnibus impenſis, ex eo, quod res ſibi euicta eſt ab altero, *leg. Euicta, ff. de euictionibus. l. Tenetur, ff. de act. empt.* Molina *tract ſecund. d.* 380. Couarruuias *3. v. cap.* 17. Syluest. *v. Euictio.* Azor. *tom. 3. lib. 8. cap.* 30. Reginaldus *l. 25. numer.* 114. Euictio non ſolum habet locum in venditione, ſed etiam in aliis contractibus oneroſis, vt in Permutatione, Emphyteuſi, Cenſu, Locatione, &c. Quia par non eſt, vt quis damnum patiatur in re, quam debito pretio accepit, *l. libera, Codice de ſent. & interlocutor.* Gomez *2. var. c. 2. n. 32.*

Si Reſpublica annonæ laboret inopia, poteſt quiſque cogi, res proprias vendere, quæ ad victum pertinent. Quia licet regulariter loquendo, nemo cogendus ſit rem ſuam vendere, tamen cum ſubditi Reipublicæ, & illorum bona in ordine ad bonum commune poteſtatibus publicis, quantum ratio boni communis poſtulat, ſubordinentur: inde eſt, poſſe publicas poteſtates ipſius Reipublicę, laborante populo fame, cogere quempiam ad vendendum res ſuas, quæ ad victum attinent, & veſtitum, taxato etiam pretio, quandiù durat inopia. Molina *tom ſecund. d.* 341. Syluest. *v Emptio, q. 4.* Poteſt etiam quis cogi ad diuendendum domum, prædia agros, ſi id ſpectet ad bonum cõmune, v. gr. ad ædificandum; vel ampliandum Monaſterium, vel Eccleſiam; vel pro ſternenda via publica pro Regis palacio, pro ſcholis, &c. Scio tamen, pleriſque in Regnis moris eſſe ad Regem recurrere. Couar. *lib. 3. var. cap. 14. numer.* 8. Caramu. *l. ſecund. Theol. moral. numer.* 825. 42 *Quando quis cogi poteſt ad res ſuas vendendum?*

CAPVT III.

De Cenſibus.

43 *Cenſus definitio, ac diuiſio in reſeruatiuum & conſignatiuum.*

CENSVS eſt *ius percipiendi aliquã penſionem ex re alterius vtili, vel perſona.* Dicitur eſſe *Ius,* quia cenſus non eſt ipſa penſio perſoluenda quotannis, ſed ius quoddam ad exigendum quotannis ab alio certam penſionem, cui iuri reſpondet in altero ſoluendi debitum. Vnde qui vendit cenſum, non vendit pecuniam, aut fructus aliquos annuos, ſed vendit ius exigendi certam pecuniæ ſummam, vel certos fructus. Additur *ex re alterius,* quia nullus ex re ſua percipit propriè cenſualem penſionem, ſed ex re aliena, in qua ipſe ratione cenſus nullum ius habet niſi penſionis exigendæ: Dominium autem rei in altero reſidet. Diuiditur cenſus in *Reſeruatiuum, & conſignatiuum.* Reſeruatiuus dicitur, quando quis transfert rem ſuam in alterum quoad Dominium directum, & vtile, ſeruata ſibi penſione annua ſuper eadem re. Conſignatiuus eſt, quando quis ſuper bonis ſuis, quorum dominium directum & vtile retinet, vel etiam ſuper perſona ſua alteri ius penſionis annuæ contractu donationis, vendiditionis, vel permutationis conſignat. Molina *tomo ſecundo tract. ſecundo. d.* 380. Toletus *libro. quinto cap.* 42. Reginaldus *lib. 25. n.* 410. Arag. *q. 2. 2. q. 78. articulo quarto* Layman. *lib. tertio tract. 4. cap.* 18. Bonac. *de contr. d. 3. q. 4. pun. vnic*

44 *Variè cenſus conſignatiuus diuiditur.*

Cenſus conſignatiuus variè diuiditur. Primò ratione materiæ, in *Realem, Perſonalem, & Mixtum.* Secundò ratione penſionis, in *Fructuarium,* ex quo debetur fructus; & *Pecuniarium,* ex quo pecunia. Tertiò, in *Certum, & Incertum.* Quartò ratione temporis futuri, in *Perpetuum,* ac *Temporalem.* Perpetuus diuiditur

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN